

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2021-25-1-190-199>

УДК [37.091.4:172.12]:-057.87

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-4790-7462>

*Тетяна Кравченко,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,
м. Київ*

СТУДІЮВАННЯ ПОНЯТТЯ «ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ» У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

***Анотація.** У статті висвітлено особливості становлення феномену громадянської ідентичності. Зазначено, що розвиток різноаспектної проблематики ідентичності особистості бере свій початок з середини ХХ століття з психологічної науки, зокрема з її психоаналітичного напрямку. Розглянуто теорію ідентифікації, першооснову в аналізованій сфері, відповідно до якої вчені вибудовували схему психічної реальності людини на основі протиставлення біологічного та соціокультурного аспектів у житті людини. Розглянуто феномен ідентичності у працях зарубіжних дослідників (філософів, психологів, соціологів). Наголошено, що ідентичність стає все більш значущою категорією у науковому дискурсі, позначаючи ключові позиції в самовизначенні людини й обумовлюючи її здатність до виживання та підтримки власної самості та цілісності, особливо в умовах глобалізації і стрімких соціокультурних змін. Зазначено, що в основі громадянської ідентичності лежить ідентифікація з суспільством і державою. Загалом ідентичність не може сформуватися без взаємодії із соціумом. Соціально-психологічний напрям у вивченні ідентичності розглядає питання формування ідентичності шляхом осмислення належності індивіда до певної соціальної групи, що має емоційне значення для індивіда та надає йому можливість пережити свою унікальність та автентичність. Окреслено, що поняття «громадянська ідентичність» синонімічно поняттю «національна ідентичність» у тих випадках, коли останнє розглядається у межах підходу до нації як співгромадянства. У разі підходу до нації як певного етапу розвитку етнічної спільноти поняття «громадянська ідентичність» і «національна ідентичність» не є тотожними. Громадянська ідентичність особистості визначається як усвідомлення приналежності до спільноти громадян тієї чи іншої держави, фіксуючи єдність інтересів індивіда з громадянською спільністю, а також дозволяючи впливати на розвиток громадянського суспільства.*

***Ключові слова:** ідентичність, ідентифікація, громадянськість, громадянська ідентичність, соціальна ідентичність.*

© Тетяна Кравченко, 2021

Вступ. Сьогодні Україна проходить досить складний шлях розвитку демократичної держави. Український народ дуже зацікавлений у цьому, адже це втілення мрії, яка має своє глибоке коріння. Важливу позицію у цьому процесі займає формування громадянської ідентичності молоді, що є вагомим фактором консолідації українського суспільства. Вочевидь, втрата громадянської ідентичності породжує серйозні проблеми відчуження широкого громадського загалу від держави та нестабільності людського буття, створюючи навіть загрозу національній безпеці країни. Тому, з огляду на зазначене, вивчення різних аспектів громадянської ідентичності, її змісту та місця в системі особистісних ідентичностей

є, беззаперечно, актуальним.

З метою дослідження педагогічного феномену «громадянська ідентичність» вважаємо доцільним спочатку вивчити сутність його ключового слова – «ідентичність». «Загальноприйнятим є те, що феномен ідентичності є одним із найбільш значущих у функціонуванні особистості як на індивідуальному рівні, так і на соціальному» [1, с. 63].

Розвиток різноаспектної проблематики ідентичності особистості бере свій початок з середини ХХ століття з психологічної науки, зокрема з її психоаналітичного напрямку (З. Фройд [6-8], Е. Фромм [9], Е. Еріксон [10], Дж. Мітчелл [3], Г. Тежфел [17], Дж. Тернер [19; 20] та ін.). Підтвердження цьому знаходимо в праці української дослідниці І. Лебединської «Ідентичність і культура. Досвід психологічної інтерпретації», де стверджується, що «з психоаналізу розпочалася процедура теоретичної децентрації та фрагментації людини в європейському гуманітарному дискурсі» [2, с. 31].

Питання громадянської ідентичності вивчали українські (М. Жилін [1], І. Лебединська, [2] І. Петровська [3] та ін.) та зарубіжні (Г. Брейквелл [14], Д. Вейнсток [21], Р. Дженкінса [15] та ін.) дослідники. Масштабні соціокультурні зміни і процеси глобалізації призводять до того, що поняття громадянської ідентичності стає все більш значущим. Саме громадянська ідентичність зумовлює здатність держави до збереження власної цілісності та виживання.

Мета та завдання. *Мета статті* – висвітлити особливості становлення феномену громадянської ідентичності. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) здійснити аналіз наукових теорій ідентичності, що лягли в основу розробки концепції громадянської ідентичності; 2) розглянути сутність громадянської ідентичності особистості.

Методи дослідження. У статті використані теоретичні методи дослідження: аналіз і синтез – для вивчення та систематизації наукових джерел з аналізованої проблеми. Задіяно також монографічний метод – для інтерпретації отриманих результатів у єдиній логічній перспективі дослідженого.

Результати дослідження. Першоосною в аналізованій сфері вважають теорію ідентифікації З. Фрейда, відповідно до якої вибудовувано схему психічної реальності людини на основі протиставлення біологічного та соціокультурного аспектів у житті людини [2]. Таке протиставлення двох аспектів, на переконання вченого, згортається у динамічну структуру людської психіки, де свідоме та несвідоме мають різні функції [8]. При цьому

З. Фройд не пояснював детально, як несвідоме проявляється в психіці людини, а лише зазначив, що в психічному житті індивіда завжди присутній «Інший», який слугує або його помічником, або супротивником [8, с. 71].

Розглядаючи процес становлення «Я», З. Фройд увів поняття «ідентифікація», що, на його думку, є механізмом самоототожнення – відновлення «Я» у прив'язаності до втраченого об'єкту. Іншими словами, людина запозичує певні якості бажаного об'єкта (людини, символу), тобто «Іншого» [11]. Загалом З. Фройд розглядав ідентичність у близькому взаємозв'язку з такими основними складниками психіки, як-от: «Воно» (Ід), «Я» (Его) та «Над-Я» (Супер-Его), як «перше виявлення емоційного зв'язку з «Іншим» [7, с. 54]. Дослідник уважав, що більшість дій, спрямованих на ідентифікацію, містять елементи як безпосереднього прийняття того, що викликає позитивний емоційний відгук, так і захисної негативної реакції [7, с. 57].

Англійська психоаналітик Дж. Мітчелл стверджувала, що індивід шукає, вибудовує власне «Я» через образи «Іншого» [3, с. 77]. Ці механізми ідентифікації дослідниця назвала формами інтерсуб'єктивності. «Це первинна ідентифікація *ego* в інвертованій і досконалій цілісності іншого, що є основою для всіх наступних ідентифікацій, наприклад, таких форм інтерсуб'єктивності, як ідентифікація дитини зі своїми батьками» [3, с. 74]. На переконання Дж. Мітчелл, «перша ідентифікація з образом чітко означає, що образ є не тільки дзеркальним відображенням, а й справжньою «ідентичністю», яку формує дитина. ... «Я» завжди уподібнюється до іншого, тобто твориться у стані відчуження: особистість спочатку бачить себе в чомусь іншому – у матері або у дзеркалі» [3, с. 74]. І в такий спосіб відбувається стадійне заповнення психічного простору людини ідентифікаціями, які формують її ідентичність.

Інший підхід до питання ідентичності знаходимо у Е. Фромма. Вчений сформулював теорію екзистенціальних потреб людини, яка охоплює потребу в спілкуванні, потребу в творчості, потребу в укоріненості, потребу в пізнанні, потребу в ідентичності [9]. Відповідно до останньої з указаних потреб, людина співвідносить себе із соціальними інститутами, з певною культурою, з низкою соціальних ролей.

К. Юнг [12] наголошував на здатності людської психіки до саморегуляції. Він указував на наявність двох основних протилежностей у психіці людини – его та несвідоме, і саме їх відмінності є умовою існування свідомості. Вчений виокремлював два ключові

періоди життя людини. Перший період К. Юнг пов'язував з процесом пізнання людиною оточуючого світу та віднайденні себе в оточуючих людях та об'єктах. Другий період життя людини він характеризував у межах спрямованості психічної діяльності людини на самопізнання, що загалом забезпечує знаходження свого місця в цьому світі та вибудову психологічної системи власної цілісності й неповторності, самості [13]. Останню вчені сьогодення часто ототожнюють з ідентичністю людини.

Слід зазначити, що у всіх розглянутих вище здобутках психоаналізу відсутня цілісна концепція феномену ідентичності. Досить чітко поняття «ідентичність» розглянуто в міждисциплінарному аспекті відомим психологом Е. Еріксоном, який безпосередньо першим розробив теорію ідентичності [1, с. 66]. Під ідентичністю він розумів динамічний процес «організації життєвого досвіду в індивідуальне Я», який триває та змінюється протягом усього життя людини та є соціокультурним феноменом [10, с. 344]. Е. Еріксон розвів поняття «ідентифікація» (психологічний процес) та «ідентичність» (результат ототожнення). Він стверджував, що ідентифікація – це психологічний процес, а ідентичність – це результат уподібнення. Дослідник тлумачив ідентичність як якість особистості, що дозволяє їй ототожнювати себе з низкою зовнішніх соціальних факторів, на основі яких вибудовується цілісна картина уявлень індивіда про себе [10, с. 85].

Е. Еріксон першим створив структуровану модель ідентичності, де вказано вплив оточуючого суспільного середовища на розвиток особистісних якостей людини. Разом з цим учений виокремив такі площини ідентичності:

1. Індивідуальність – свідоме відчуття власної неповторності.
2. Тотожність і цілісність – відчуття внутрішньої цілісності та розуміння того, що життя має узгодженість і сенс.
3. Єдність і синтез – відчуття внутрішньої гармонії й єдності.
4. Соціальна солідарність – відчуття внутрішньої солідарності з ідеалами та цінностями суспільства та підгруп у ньому [10].

Е. Еріксон також запровадив поняття «соціальна ідентичність», яке відображає внутрішню згоду індивіда з груповими і соціальними цінностями та їх дотримання [10]. Загалом ідентичність не може сформуватися без взаємодії із соціумом. Соціально-психологічний напрям у вивченні ідентичності розглядає питання формування ідентичності шляхом осмислення належності індивіда до певної соціальної групи, що має емоційне

значення для індивіда та надає йому можливість пережити свою унікальність та автентичність, тобто самоідентичність (self-identity) [19; 20].

Значущим дослідником проблеми соціальної ідентичності став Г. Теджфел [17] – англійський психолог, автор теорії соціальної ідентичності. На його думку, я-концепція особистості вибудована певними когнітивними утвореннями, пов'язаними з самовизначенням, з-поміж яких вирізняється особистісна (фізична, інтелектуальна, моральна) ідентичність та групова (етнічна, соціальна, професійна) ідентичність [17; 18]. При сприйнятті іншої людини, з усіма її особистісними характеристиками, людину підводять під оціночну категорію, яка надає ім'я певній соціальній групі, і тим самим вона ідентифікується як член соціальної групи. При цьому сама оцінка, яка приписується людині, залежить від статусу групи, до якої вона належить. Відповідно поняття ідентичності охоплює знання людини про себе як про члена певної групи [17-19].

Один з прихильників концепції Г. Теджфела – Дж. Тернер [19; 20] – досліджував самокатегоризацію людини на трьох різних рівнях – на рівні особистісної ідентичності, соціальної ідентичності та загальнолюдської ідентичності, де існує ідея опозиційності індивідуальної та соціальної ідентичності. Однак сьогодні теорія самокатегоризації з протиставленням особистісної і соціальної ідентичностей піддається критиці. Наприклад, англійська дослідниця сфери соціальної психології Г. Брейквелл [14] вважає, що соціальна і особистісна ідентичності є лише двома полюсами розвитку особистості людини. Суголосними Г. Брейквелл є думки англійського соціолога Р. Дженкінса [15], автора роботи «Соціальна ідентичність», де він постулює, що колективна роздільність та унікальність індивідів можуть розглядатися як щось дуже близьке і схоже, якщо не те ж саме; як два аспекти одного процесу. Без соціальної ідентичності немає людського світу. Без рамок подібності та відмінності люди не змогли б послідовно та змістовно ставитись один до одного. Р. Дженкінс [14] наголошує, що ідентичність одночасно є індивідуальною та колективною, і тому її слід розглядати у межах однієї аналітичної системи.

Таким чином, у широкому розумінні ідентичність є результатом усвідомлення індивідом самого себе як особистості, яка відмінна від усіх інших та визначається своєю самістю, унікальністю. І сьогодні концепт людської ідентичності, при всьому різноманітті наукових підходів і теорій, є одним з найбільш суперечливих та актуальних питань у сучасному науковому дискурсі.

Проблематика структури ідентичності особистості, її типів становить перспективну сферу для майбутніх досліджень. Проте, для нашого дослідження громадянської ідентичності важливими є такі аспекти: ідентичність особистості є, в першу чергу, соціокультурним явищем та одним з найважливіших складників поведінки людини в соціумі, її самовизначення й ідентифікації себе з певними групами. У зв'язку з цим індивід виступає як продукт постійно змінних відносин між людьми в соціумі, а його ідентичність формується на основі консолідуючих суспільство цінностей та норм культури. Тому значущим постає питання формування громадянської ідентичності особистості, що особливо гостро спостерігається у всьому сучасному світі в епоху мультикультуралізму і глобальних процесів економічної та соціокультурної інтеграції.

Розглядаючи поняття громадянської ідентичності, знаходимо його витoki в ідеї громадянськості особистості. На противагу таким типам ідентичності, як національна й етнічна, громадянська ідентичність не має на увазі національну територію та історичну спільність для обґрунтування свого існування.

Досить ґрунтовне розуміння концепції громадянськості пропонує канадський вчений Д. Вейнсток, що охоплює такі аспекти:

1) значна відмінність статусу громадянина від негромадянина. Бути громадянином – означає виконувати певні обов'язки, а також користуватися певним правами та привілеями, як-от: право голосу, участь у виборах тощо;

2) статус громадянина виражається саме через його права, які слугують для захисту його основних свобод;

3) володіння статусом громадянина дає перевагу самоврядування, своєрідної «автономії», тому що громадянин – це індивід, здатний до здійснення цієї «автономії» на практиці. Однак це не те ж саме, що й ідея управління зверху, оскільки концепція громадянськості нерозривно пов'язана з демократією. Громадянська ідентифікація може формуватися тільки в демократично вільному суспільстві;

4) необхідне функціонування низки інститутів всередині великих спільнот, де люди можуть самореалізовуватися як громадяни, здійснюючи таким чином своє «самоврядування» та користуючись на практиці своїми правами і привілеями;

5) наявність громадянської ідентичності, а саме – цілої низки психологічних характеристик, що визначають ставлення громадян один до одного і формують основи

певних громадянських чеснот. Тобто «бути громадянином – означає певною мірою ідентифікувати себе з політичним суспільством, до якого людина належить, і бути проактивним стосовно своїх співгромадян у такий спосіб, щоб сприяти стабільності й єдності цього політичного суспільства» [21, с. 244].

Відомий британський філософ, соціолог, економіст, теоретик європейського лібералізму ХІХ століття Дж. Мілл [16] стверджував, що свобода індивіда і розвиток держави перебувають у взаємозалежності. Він переконував, що від свободи й уміння людей будувати успішне співжиття залежить у цілому процвітання держави [16]. Тому держава, як зазначає С. Федоренко, аналізуючи науковий доробок Дж. Мілла, засобами освіти «першою несе відповідальність за стан суспільства: гідна держава повинна створювати умови для самовдосконалення кожного громадянина» [5, с. 338].

Зазначимо, що поняття «громадянська ідентичність» синонімічне поняттю «національна ідентичність» у тих випадках, коли останнє розглядається у межах підходу до нації як співгромадянства. У разі підходу до нації як певного етапу розвитку етнічної спільності поняття «громадянська ідентичність» і «національна ідентичність» не є тотожними.

Обговорення. Ми поділяємо думки українських [1; 2; 4] та зарубіжних [15; 17-21] дослідників аналізованої проблеми, що громадянська ідентичність виступає найважливішою характеристикою рівня соціалізації особистості, що виявляється, але не обмежується, в ототожненні людини з певною спільнотою на державному рівні. Разом з цим, громадянська ідентичність, виявляючи приналежність людини до конкретної країни, її національного середовища, найбільш тісно пов'язана з ціннісно-смісловою сферою особистості. Громадянська ідентичність як динамічна особистісна характеристика, формується в процесі раціонально-пізнавального етапу ідентифікації власної самості під впливом особистісної системи цінностей, а також пошуку свого місця в соціальному середовищі, ототожнення себе з тією соціальною спільнотою, міра причетності до якої стає предметом індивідуальної рефлексії.

Висновки. Отже, ідентичність стає все більш значущою категорією у науковому дискурсі, позначаючи ключові позиції в самовизначенні людини й обумовлюючи її здатність до виживання та підтримки власної цілісності, особливо в умовах глобалізації і стрімких соціокультурних змін. Громадянська ідентичність особистості визначається як усвідомлення

приналежності до спільноти громадян тієї чи іншої держави, фіксуючи єдність інтересів індивіда з громадянською спільністю, а також дозволяючи впливати на розвиток громадянського суспільства.

Перспективним напрямом подальших розвідок у цій сфері є вивчення специфіки формування громадянської ідентичності британської молоді в умовах мультикультуралізму в Сполученому Королівстві.

Список використаних джерел

1. Жилін М. Аналіз ідентичності з рогляду індивідуалістичної та соціальної психології. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2020. Вип. 6. С. 63–71. <https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-10>
2. Лебединська І. В. Ідентичність і культура. Досвід психологічної інтерпретації. Київ: Золоті ворота, 2012. 278 с.
3. Мітчелл Дж. Психологія і фемінізм. Радикальна переоцінка психологічного Фрейда / [Пер. з англ. І. Добропас, Т. Шмігер]. Львів: Астролябія, 2004. 480 с.
4. Петровська І. Р. *Особливості громадянської ідентичності студентів*. *Наука і освіта*. 2015. № 10. С. 177–182.
5. Федоренко С. В. Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США : дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2017. 551 с.
6. Фрейд З. Психологія бессознательного / [Пер. с нем. Е. Соколовой]. Москва: Просвещение, 1989. 608 с.
7. Фрейд З. Почему война? Москва : Прогресс, 1992. 258 с.
8. Фрейд З. «Я» и «Оно». Труды разных лет. Книга 1 / [Пер. с нем. А. С. Прангишвили]. Тбилиси : Мерани, 1991. 288 с.
9. Фромм Э. Здоровое общество. Москва : АСТ, 1996. 258 с.
10. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. Москва : Прогресс, 1996. 350 с.
11. Юнг К. Г. Психологія бессознательного : Собрание сочинений / [Пер. с нем.]. Москва: Канон, 1994. 320 с.
12. Юнг К. Г. Ответ Иову / [Пер. с нем. В. Бакусева, А. Гараджи, Е. Рязановой]. Москва: АСТ; Канон, 2001. 384 с.
13. Юнг К. Г. Нераскрытая самость (настоящее и будущее). Избранное. Минск : ООО «Попурри», 1998, 448 с.
14. Breakwell G. M. Coping with threatened identities. L.-N.Y. : Mithuen, 1986. 280 p.
15. Jenkins R. Social identity. L. : Routledge, 1996. 264 p.
16. Mill J. On Liberty. Kitchener, Ontario : Batoche Books, 2001.
17. Tajfel H. *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge : Cambridge University Press, 1981. 384 p.
18. Tajfel H., Turner J. C. The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. J. T. Jost, J. Sidanius (Eds.), *Political psychology : Key readings*. Psychology Press, 2004. P. 276–293. <https://doi.org/10.4324/9780203505984-16/>
19. Turner J. Social categorization and the self-concept: a social cognitive theory of group behaviour. *Advances in Group Processes*. 1985. Vol. 2. P. 77–121.
20. Turner J. The experimental social psychology of intergroup behaviour. J. C. Turner, H. Giles (Eds.), *Intergroup Behaviour*. Oxford : Basil Blackwell, 1981. P. 66–101
21. Weinstock D. M. Citizenship and Pluralism. R. L. Simon (Ed.), *The Blackwell Guide to Social and Political Philosophy*. Blackwell, Malden, Mass, 2002. P. 239–270. <https://doi.org/10.1002/9780470756621.ch11/>

References

1. Zhylin, M. (2020). Analiz identychnosti z rohliadu indyvidualistychnoi ta sotsialnoi psykholohii [Identity analysis in terms of individualistic and social psychology.]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia psykholohichni nauky*, 6, 63–71. <https://doi.org/10.30970/2522-1876-2020-6-10>
2. Lebedynska, I. V. (2012). *Identychnist i kultura. Dosvid psykholohichnoi interpretatsii* [Identity and culture. Experience of psychological interpretation]. Kyiv: Zoloti vorota.
3. Mitchell, J. (2004). *Psykhoanaliz i feminizm. Radykalna pereotsinka psykhoanalizu Froida* [Psychoanalysis and Feminism. A radical reassessment of Freud's psychoanalysis]. Lviv: Astrolabe.
4. Petrovska, I. R. (2015). Osoblyvosti hromadyanskoj identychnosti studentiv [Features of civic identity of students]. *Nauka i osvita [Science and education]*, 10, 177–182.
5. Fedorenko, S. V. (2017). *Teoriia i metodyka formuvannia humanitarnoi kultury studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv SSHA* [Theory and methods of formation of liberal humanistic culture of students of higher educational institutions of the USA] (Doctoral dissertation, Kyiv).
6. Freud, Z. (1989). *Psikhologiiia bessoznatelnogo* [Psychology of the unconscious]. Moscow: Prosveshchenie.
7. Freud, Z. (1992). *Pochemu voina?* [Why War?]. Moscow: Progress.
8. Freud, Z. (1991). «Ya» i «Ono». *Trudy raznykh let* [“I” and “It”. Works of different years]. Book 1. Tbilisi: Merani.
9. Fromm, E. (1996). *Zdorovoe obshchestvo* [Healthy society]. Moscow: AST.
10. Erikson, E. (1996). *Identichnost: yunost i krizis* [Identity: Youth and crisis]. Moscow: Progress.
11. Jung, C. G. (1994). *Psikhologiiia bessoznatelnogo: Sobranie sochinenii* [Psychology of the unconscious: Collected works]. Moscow: Kanon.
12. Jung, C. G. (2001). *Otvety Iovu* [Answer to Iov]. Moscow: AST; Kanon.
13. Jung, C. G. (1998). *Neraskrytaia samost (nastoiashchee i budushchee). Izbrannoe* [Undisclosed self (present and future). Selected works]. Minsk: OOO «Popurri».
14. Breakwell, G. M. (1996). *Coping with threatened identities*. L.-N.Y: Mithueno
15. Jenkins, R. (1996). *Social identity*. L.: Routledge.
16. Mill, J. (2001). *On Liberty*. Kitchener, Ontario: Batoche Books.
17. Tajfel, H. (1981). *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
18. Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The Social Identity Theory of Intergroup Behaviour. In J. T. Jost, J. Sidanius (Eds.), *Political psychology: Key readings* (pp. 276–293). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203505984-16/>
19. Turner, J. (1985). Social categorization and the self-concept: A social cognitive theory of group behaviour. *Advances in Group Processes*, 2, 77–121.
20. Turner, J. (1981). The experimental social psychology of intergroup behaviour. In J. C. Turner, H. Giles (Eds.), *Intergroup Behaviour* (pp. 66–101). Oxford: Basil Blackwell.
21. Weinstock, D. M. (2002). Citizenship and Pluralism. In R. L. Simon (Ed.), *The Blackwell Guide to Social and Political Philosophy* (pp. 239–270). Blackwell, Malden, Mass. <https://doi.org/10.1002/9780470756621.ch11/>

Tetiana Kravchenko,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»,
Kyiv

THE CONCEPT OF «CIVIL IDENTITY» IN THE SCIENTIFIC DISCOURSE

Abstract. *The article focuses the peculiarities of the formation of the phenomenon of civic identity. It is noted that the development of various aspects of the personal identity dates back to the middle of the twentieth century in psychological science, in particular in its psychoanalytic branch. The theory of identification, the first basis in the analyzed sphere, according to which scientists built the scheme of mental reality of the person on the basis of opposition of biological and sociocultural aspects in a human life, is considered.*

The phenomenon of identity in the works of foreign researchers (philosophers, psychologists, sociologists) is highlighted. It is emphasized that identity is becoming an increasingly important category in scientific discourse, denoting key positions in human self-determination and determining their ability to survive and maintain their own identity and integrity, especially in the context of globalization and rapid socio-cultural changes. It is noted that the basis of civic identity is identification with the society and the state. In general, identity cannot be formed without interaction with the society. Socio-psychological direction in the study of identity considers the formation of identity by understanding the belonging of an individual to a particular social group, which has emotional significance for the individual and gives them the opportunity to experience their uniqueness and authenticity.

It is outlined that the concept of «civic identity» is synonymous with the concept of «national identity» in cases where the latter is considered within the approach to the nation as citizenship. In the case of the approach to the nation as a certain stage in the development of ethnic community, the concepts of «civic identity» and «national identity» are not identical. Civic identity of an individual is defined as the awareness of belonging to the community of citizens of a state, fixing the unity of interests of the individual with civil society, as well as allowing influencing the development of civil society.

Key words: *identity, identification, citizenship, civic identity, social identity.*

Стаття надійшла до редакції 08.09. 2021.
Стаття прийнята до публікації 21.10.2021.